

Scenariusz lekcji języka polskiego

Temat: : Co wyróżniało życie Skawińskiego?

Autorzy: Ryszard Pempera, Grzegorz Piątas

Przedmiot, klasa: język polski, klasa VII szkoły podstawowej

Cel główny:

- Kształcenie umiejętności charakteryzowania bohatera literackiego

Cele operacyjne:

Uczeń:

- czyta ze zrozumieniem tekst literacki,
- wyszukuje istotne informacje w tekście,
- selekcjonuje i klasyfikuje informacje,
- uogólnia szczegółowe informacje,
- gromadzi przykłady i argumenty,
- formułuje wnioski,
- gromadzi materiały do napisania charakterystyki postaci.

Metody i formy: praca w grupach; praca indywidualna, rozmowa kierowana rozmowa kierowana, burza mózgów, praca z tekstem, dyskusja

Środki dydaktyczne, pomoce: egzemplarze *Latarnika*, karty indeksowe, pisaki, tablica.

Czas trwania zajęć: 45 min.

Tok zajęć:

1. Czynności organizacyjne. Zapoznanie uczniów z tematem i celami zajęć.

Krok 1.

2. Przypomnienie uczniom elementów świata przedstawionego w utworze literackim i zwrócenie ich uwagi na to, że postać Skawińskiego jest najistotniejszym elementem noweli.
3. Zadanie uczniom pytania naprowadzającego w celu odnalezienia odpowiednich informacji w tekście: **Co wyróżniało życie Skawińskiego?** Zapisanie pytania na tablicy.
4. Wysłuchanie odpowiedzi uczniów i zamknięcie tej części pracy stwierdzeniem, że życie bohatera było niezwykle bogate.

Krok 2.

5. Podział klasy na grupy.
6. Rozdanie tekstów źródłowych oraz kart indeksowych.
7. Polecenie dla uczniów: *Uważnie przeczytajcie teksty źródłowe i zapiszcie na kartach informacje związane z pytaniem naprowadzającym. Na jednej karcie zamieśćcie jedną informację.*

Przykładowe wyniki prac grup:

- handlarz w Brazylii,
- harpunnik na wielorybniku,
- latarnik w Aspinwall,
- żołnierz armii francuskiej,
- farmer w Kalifornii,
- kowal w Arkansas,
- właściciel fabryki cygar,
- kopacz złota w Australii,
- strzelec rządowy w Indiach,
- żołnierz Unii,
- majtek na statku liniowym,
- żołnierz armii węgierskiej,
- powstaniec listopadowy,
- poszukiwacz diamentów w Afryce,
- żołnierz w wojnie karlistowskiej.

Krok 3.

8. Tworzenie przez uczniów fundamentu piramidy. Polecenie dla uczniów: *Pogrupujcie karty indeksowe, a następnie ułóżcie je przed sobą w rzędzie, zwracając uwagę, by karty o podobnej treści sąsiadowały z sobą.*

1. powstaniec listopadowy	2. żołnierz armii węgierskiej	3. żołnierz w wojnie karlistowskiej	4. żołnierz armii francuskiej	5. żołnierz Unii
---------------------------	-------------------------------	-------------------------------------	-------------------------------	------------------

6. kopacz złota w Australii	7. poszukiwacz diamentów w Afryce	8. handlarz w Brazylia	9. strzelec rządowy w Indiach	10. latarnik w Aspinwall
-----------------------------------	---	------------------------------	--	--------------------------------

11. majtek na statku liniowym	12. harpunnik na wielorybniku
-------------------------------------	----------------------------------

13. właściciel fabryki cygar	14. kowal w Arkansas	15. farmer w Kalifornii
------------------------------------	----------------------------	-------------------------------

Krok 4.

9. Ustalenie przez uczniów metodą burzy mózgów tytułów dla odrębnych kategorii kart. Zapisanie ich na większych kartach indeksowych i umieszczenie nad fundamentem piramidy.

I Żołnierz

1. powstaniec listopadowy	2. żołnierz armii węgierskiej	3. żołnierz w wojnie karlistowskiej	4. żołnierz armii francuskiej	5. żołnierz Unii
---------------------------------	-------------------------------------	--	-------------------------------------	---------------------

II Obieżyświat

6. kopacz złota w Australii	7. poszukiwacz diamentów w Afryce	8. handlarz w Brazylii	9. strzelec rządowy w Indiach	10. latarnik w Aspinwall
-----------------------------------	--	------------------------------	--	--------------------------------

III Marynarz

11. majtek na statku liniowym	12. harpunnik na wielorybniku
-------------------------------------	-------------------------------------

IV Przedsiębiorca

13. właściciel fabryki cygar	14. kował w Arkansas	15. farmer w Kalifornii
------------------------------------	----------------------------	-------------------------------

Krok 5.

10. Napisanie jednego lub dwóch zdań podsumowujących informacje zawarte na niższych piętrach piramidy. Np. *Liczne zajęcia, których podejmował się Skawiński, świadczą o tym, że wiódł niezwykle interesujące i bogate w doświadczenia życie.*

Liczne zajęcia, których podejmował się Skawiński, świadczą o tym, że wiódł niezwykle interesujące i bogate w doświadczenia życie.

I	II	III	IV
---	----	-----	----

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

Krok 6.

11. Wybranie tytułu dla całej piramidy. Np. *Czym zajmował się Skawiński.*

Czym zajmował się Skawiński?

Liczne zajęcia, których podejmował się Skawiński, świadczą o tym, że wiódł niezwykle interesujące i bogate w doświadczenia życie.

I	II	III	IV
---	----	-----	----

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

Krok 7.

12. Zapisanie notatki na temat życia Skawińskiego z wykorzystaniem informacji z piramidy. Np. *Liczne zajęcia, których podejmował się Skawiński, świadczą o tym, że wiódł niezwykle interesujące i bogate w doświadczenia życie. Jako żołnierz, walczył w powstaniu listopadowym, wojnie karlistowskiej, Wiosnie Ludów i wojnie secesyjnej. Był obieżyświatem szukającym na różnych kontynentach złota i diamentów, został zatrudniony przez indyjski rząd, podjął się pracy latarnika w Panamie. Nieobce było mu życie marynarza: pływał po oceanach na statku liniowym i na wielorybniku. Próbował swoich sił jako przedsiębiorca: założył fabrykę cygar, uprawiał ziemię, prowadził zakład kowalski.*

13. Zwrócenie uwagi uczniów, że zapis z najwyższego punktu piramidy pełni funkcję **tematu** notatki, piętro 3. Zawiera **wnioski**, 2. – **argumenty**, a piętro najniższe zawiera **przykłady**.

Bibliografia:

Sienkiewicz Henryk, *Latarnik*, Warszawa 1984

Buehl Doug, *Strategie aktywnego nauczania, czyli jak efektywnie nauczać i skutecznie uczyć się*, Kraków 2004

Korzyści ze stosowania metody piramidy wniosków

Uczniowie:

- prezentują graficznie, w jaki sposób można użyć ważnych informacji,
- są odpowiednio kierowani podczas czytania, tak by aktywnie poszukiwać w tekście informacji, na bieżąco je selekcjonują i kategoryzują,
- doskonale odróżniają argumenty od przykładów,
- uogólniają szczegółowe informacje,
- doskonale umiejętność pisania,
- podsumowują rozważania, formułują wnioski,
- zostają przygotowani do pisania dłuższych form wypowiedzi – rozprawek, charakterystyk.

Uwagi do sposobu realizacji:

Jeżeli po raz pierwszy sięgamy po piramidę wniosków, pozwólmy uczniom wykonać w grupach wyłącznie krok 2. i 3. Kolejne etapy pracy mogą niewprawionym siódmoklasistom sprawić problemy. Może się okazać, że musimy ich wspomagać, a wyniki pracy zapisywać na tablicy.

Jednak gdy uczniowie nauczą się swobodnie posługiwać diagramem w kształcie piramidy, wszystkie zadania mogą być wykonywane przez nich samodzielnie. Proponujemy, by kroki 2-6 realizowano w grupach, a pełne podsumowanie pracy, czyli zredagowanie notatki przewidziane jako krok 7., było zadaniem indywidualnym do napisania w klasie lub w domu

Załącznik (teksty źródłowe)

Fragment 1.

Spoglądając teraz z wieżowego balkonu na oświecone fale, wspominał o wszystkim, co przeszedł. Oto bił się w czterech częściach świata — i na tułaczce próbował wszystkich niemal zawodów. Pracowity i uczciwy, nieraz dorabiał się grosza i zawsze tracił go wbrew wszelkim przewidywaniom i największej ostrożności. Był kopaczem złota w Australii, poszukiwaczem diamentów w Afryce, strzelcem rządowym w Indiach Wschodnich. Gdy w swoim czasie założył w Kalifornii farmę, zgubiła go susza; próbował handlu z dzikimi plemionami zamieszkującymi wewnątrz Brazylii: tratwa jego rozbiła się na Amazonce, on sam zaś bezbronny i prawie nagi tułał się w lasach przez kilka tygodni, żywiąc się dzikim owocem, narażony co chwila na śmierć w paszczy drapieżnych zwierząt. Założył warsztat kowalski w Helenie, w Arkansas, i — spalił się w wielkim pożarze całego miasta. Następnie w Górach Skalistych dostał się w ręce Indian i cudem tylko został wybawiony przez kanadyjskich strzelców. Służył jako majtek na statku kursującym między Bahią i Bordeaux, potem jako harpunnik na wielorybniku: oba statki rozbiły się. Miał fabrykę cygar w Hawanie — został okradziony przez współnika w chwili, gdy sam leżał chory na „vomito”. Wreszcie przybył do Aspinwall — i tu miał być kres jego niepowodzeń. Cóż go bowiem mogło doścignąć jeszcze na tej skalistej wysepce? Ani woda, ani ogień, ani ludzie. Zresztą od ludzi Skawiński niewiele doznał złego. Częściej spotykał dobrych niż złych.

Fragment 2.

— Oto są świadectwa. Ten krzyż dostałem w roku trzydziestym. Ten drugi jest hiszpański z wojny karlistowskiej; trzeci to legia francuska; czwarty otrzymałem na Węgrzech. Potem biłem się w Stanach przeciw południowcom, ale tam nie dają krzyżów — więc oto papier.

Falconbridge wziął papier i zaczął czytać.

— Hm! Skawiński? To jest wasze nazwisko?... Hm!... Dwie chorągwie zdobyte własnoręcznie w ataku na bagnety... Byliście walecznym żołnierzem!

— Potrafię być i sumiennym latarnikiem (...).

— *All right!* Czy jesteście obeznani ze służbą morską?

— Trzy lata służyłem na wielorybniku.

— Próbowaliście różnych zawodów?

— Nie zaznałem tylko spokojności.

— Dlaczego?

Stary człowiek ruszył ramionami.

— Taki los...

H. Sienkiewicz, *Latarnik* (fragmenty)